

■ Een uitgestoken hand en een glimlach verbergen een wereld vol ongenoegen. President Soeharto ontvangt koningin Beatrix in 1995, in wat zich ontloopte als een 'horror'-staatsbezoek voor Nederland waarbij de Indonesiërs hun hoge gasten ronduit schoffeerden.

FOTO: JOHANNES DALHUIJSEN

Nederland en Indonesië proberen te verbroederen, alleen komt er steeds iets tussen

Eeuwenlange band, moeizame relatie...

door **ROB HAMMINK**

De wil om te verbroederen is er wel, maar echt goed is het nooit geweest. Als het om staats- of werkbezoeken tussen Nederland en Indonesië gaat, zijn de verwachtingen altijd hooggespannen. Maar de relatie tussen de twee landen blijft complex en schommelt tussen haat en liefde.

Dat komt door oud schuldgevoel, door een groot aantal familiebanden en door historische, culturele en sociale kruispunten, die in 350 jaar kolonisatie werden aangelegd.

Een pion die wordt rondgespeeld in oude wonden is bijvoorbeeld steeds wisselende visumbeleid. „Julie laten onze onderdanen niet zomaar binnen, dan werpen wij ook papieren

obstakels op”, zo klinkt het bij de immigratiediensten. En dan eindelijk, na onrustige politieke jaren waarin de ene na de andere Indonesische president het politieke veld moest ruimen en staatsbezoeken aan ons land uitbleven, zou het staatsbezoek van de populaire en gematigde Susilo Bambang Yudhoyono plaatsvinden. Eindelijk, en pas in zijn tweede ambtstermijn. Eerder kwam het er niet van. Daar zat toen geen juridisch en politiek steekspel van de in ballingschap verkerende Republiek der Zuid-Molukken (RMS) achter, noch roerde zich de minderheidsgroep van Papoea's, die eveneens vechten voor een autonome staat.

Garuda
De reden was de afgelopen jaren iets triviale. De Indonesische vliegmaatschappij Garuda had in 2004 door mismanagement en vele ongevallen een Europese ban over zich afgevoerd. De president wilde uiteraard alleen met de nationale maatschappij vliegen. Want om het Indonesische staatshoofd te vervoeren met de KLM, daar waren de geleerden het over eens: dat doe je niet. Nu die ban dit jaar is opgeheven, ook door inspanningen van Nederland, leek niets meer in de weg te liggen. Ook de laattunkende opmerking van ambassadeur Yunus Effendi Habibie, die Geert Wilders betichtte van 'haatzaaijerij', leidde niet tot ernstige problemen. De ambassadeur trok zijn woorden in. Dat Indonesië het grootste moslimland ter wereld is, vormt ook geen struikelblok, omdat het geloof immers in een milde vorm wordt beleefd. Zo hangt Yudhoyono het basisbegrip *Pancasila* aan, waarin alle godsdiensten worden gerespecteerd.

De politieke deur stond wijd open. Er zou een allesomvattend partnerschap worden ondertekend, dat nieuwe verhoudingen een gezicht geeft.

Hulpgeld
Het is alweer veertig jaar geleden dat een Indonesisch staatshoofd ons land vereerde met een officieel staatsbezoek. In 1970 gaf dictator Soeharto met zijn komst aan dat het hoog tijd werd de relatie tussen zijn gordel van smaragd en de oude kolonisator Nederland te normaliseren. Het bezoek verliep opvallend rustig, ook al werd de leider in kogelvrije auto's rondgereden en de RMS op afstand gehouden. Het enige 'incident' dat het

■ Het vorige Indonesische staatsbezoek, niet minder dan veertig jaar geleden. President Soeharto (midden, met bril) heeft op deze foto een gesprek met enkele Kamercommissies. Links van de president diens minister van Buitenlandse Zaken Adam Malik, rechts van hem KVP-politicus Schmelzer, Eerste-Kamervoorzitter De Niet en minister van Buitenlandse Zaken Luns. FOTO: ANP

protocol doorbrak, was de poging van het kleine prinsje Constantijn om de bril van Soeharto af te pakken. De relatie bleef lange tijd goed. Een hevige rel ontstond in 1992. Omdat Nederland al jarenlang grote bedragen aan ontwikkelingshulp schonk, vond minister Jan Pronk dat hij best wat mocht aanmerken op de mensenrechtensituatie. Indonesië reageerde als door een wesp gestoken, zei 'hou je geld maar' en beëindigde de ontwikkelingsrelatie voor jaren.

Er waren ook kleinere erupties. Zo werd in 1999 gemopperd over Indonesische bedrijven die gecontroleerd werden door kinderen van oud-president Soeharto en met Nederlandse financieringsmaatschappijen honderden miljoenen gulden leenden op de internationale kapitaalmarkt. Indonesië-deskundigen meenden dat Nederland met dit fiscale regime de familie Soeharto een handje hielp.

Rampjaar
Een rampjaar in de recente relaties was 1995. De republiek zou zijn 50-jarige bestaan op 17 augustus vieren. Het bezoek van Beatrix als eerste en enige staatshoofd uit het buitenland, direct na de herdenking, was van grote waarde voor het land. Den Haag wilde echter rekening houden met de gevoelens van de deelnemers aan de politieke acties, die immers door Nederland kort na de Tweede Wereldoorlog tegen de Indonesische vrijheidsstrijders waren ingezet om het oude gezag te herstellen.

Er werd voor 21 augustus gekozen als moment van aankomst (over het ontstaan van de Republiek Indonesia lopen sowieso de meningen uiteen. Ziet het land 1945 als ijkpunt, in de Nederlandse geschiedenisboekjes werd altijd over 1949 gesproken, red.). De verlate komst van de Koningin werd keihard afgestraft. Ze kreeg een kille ontvangst en kon rekenen op klei-

Ambassadeur looft huidige betrekkingen, maar: 'Het gaat om die rechtszaak'

Van onze verslaggevers

DEN HAAG, woensdag
De Indonesische ambassadeur Junus Effendi Habibie zorgde vorige week voor een diplomatieke rel door PVV-kiezers in aanloop naar het staatsbezoek van president Yudhoyono te beledigen. Hij dacht dat Vildersstemmers misschien last hebben van een 'angstpsychose'. Hij bood zijn verontschuldiging aan. Nu kiest hij zijn woorden voorzichtig.

Het afzeggen van een staatsbezoek lijkt het zoveelste bewijs van de moeizame relatie tussen Nederland en Indonesië. Hoe schadelijk is dit?

„Dit is geen enkele reden om onze relatie te laten verslechteren. Sterker nog, onze relatie met Nederland is nog nooit zo goed geweest. Het was ook een zware beslissing om een paar uurtes voor vertrek alles af te blazen.”

Maar toch kiest u ervoor om een staatsbezoek af te zeggen.

Dat is ongekend.

„Het gaat hier om uitstel, zeker niet om afstel. Die rechtszaak kunnen we ons gewoon niet permitteren. Maar dat verwijten we niet Nederland. Nederland kan daar verder weinig aan doen.”

President Yudhoyono is diplomatiek onschendbaar en kan nooit worden opgepakt. Dan kan hij toch gewoon gaan?

„U moet het ook van onze kant bekijken. Voor ons weegt zwaar dat er

■ Ambassadeur Junus Effendi Habibie: „Band met Nederland nog nooit zo goed.”

FOTO: SERGE LIGTENBERG

een rechtszaak is.”
Wanneer komt president Yudhoyono alsnog?
„Dat hangt af van de rechtszaak of die er definitief komt of niet.”

GEEN AFSTEL, ZEGT JAKARTA

door **RUUD MIKKERS** en **PIETER KLEIN BEERNINK**
DEN HAAG, woensdag

Van definitief afstel van de komst van president Yudhoyono is geen sprake, zo benadrukken de Indonesiërs naar aanleiding van de verbijsterde en teleurgestelde reacties op het afgelasten van het staatsbezoek, dat tot in de puntjes is voorbereid.

Bij iedereen in politiek Den Haag wordt de stap betreurd, minister Verhagen (Buitenlandse Zaken) voorop. „We hebben ze uitgelegd dat er geen enkele reden was om aan te nemen dat president Yudhoyono hier zou worden vervolgd. We gaan nu een nieuwe datum zoeken”, aldus Verhagen.

„Het is absoluut een gemiste kans om de banden aan te halen”, zegt VVD-Kamerlid Nicolai. De PvdA zegt het 'zeer teleurstellend' te vinden. „Ik hoop dat hij alsnog snel besluit te komen”, zegt CDA-Kamerlid Ormel. D66 vindt het een 'gemiste kans'. „Indonesië is voor ons een ontzettend belangrijk land. Maar laten we de zaak niet op de spits drijven”, pleit D66-Kamerlid Van Velthoven.

De SP noemt de rechtszaak die de RMS heeft aangespannen de 'ultieme belediging'. „Ik vind het een onverstandig besluit om niet te komen, maar ik snap het vanuit Indonesisch oogpunt”, stelt SP'er Van Bommel.

Gezichtsverlies

De ChristenUnie begrijpt Yudhoyono niet. „Wat heeft hij te duchten? Hij had hier gewoon het hele programma kunnen afwerken. Dit betekent vooral gezichtsverlies voor Indonesië”, treurt CU-Kamerlid Voordewind. President Yudhoyono zelf

• Een klein stukje voorbereiding op het Indonesische staatsbezoek. Op de Dam in Amsterdam waarschuwen stickers op lantaarnpalen dat fietsen zullen worden verwijderd. President Yudhoyono zou een krans leggen bij het Nationaal Monument. FOTO: RONALD BAKKER

was over dat laatste duidelijk in zijn verklaring. Demonstraties of bedreigingen van de veiligheid bij een bezoek zijn normaal, zei hij. „Maar wat ik niet kan hebben is dat er, op het moment dat ik in Nederland ben op uitnodiging van de Nederlandse Koningin en premier, een rechtszaak loopt om te eisen dat de president van Indonesië wordt opgesloten. Dit heeft te maken met het zelfrespect van ons volk.”

De plotselinge actie raakt ook allen die bij het staatsbezoek zijn betrokken. Niet alleen koningin Beatrix kan haar dagindeling aanpassen. Dat geldt ook voor prins Willem-Alexander, prinses Máxima en de voorzitters van onze Tweede en Eerste Kamer.

Uiteraard zou ook premier Balkenende aanwezig zijn, evenals verschillende ministers, commissarissen van de Koningin, burgemeesters en vele, vele anderen. Van het welkomsteremonieel op paleis Noordeinde, de thee in de Trêveszaal tot de kranlegging op de Dam, alles valt in duigen.

Rode loper

„De vrouw van de president zou bij ons worden rondgeleid, samen met prinses Máxima”, liet Ben van Heesbeen weten namens museum Het Mauritshuis in Den Haag. Toplieden uit het bedrijfsleven zien een lunch met de president in de Ridderzaal aan hun neus voorbijgaan. „Wij hadden speciaal een rode loper aangeschaft”, zei Theo Klein van het museum. De Cruquius, het historische stoomgemaal bij Hoofddorp, waar onder anderen waterexpert prins Willem-Alexander de president zou begeleiden. „Er zouden meer dan 100 man met de president meekomen”, geeft Klein een indruk van al het werk vooraf. „We hebben drie voorbereidende bezoeken gehad van ambtenaren van Verkeer en Waterstaat, Algemene Zaken, de Rijksvoorlichtingsdienst en mensen van het hof! De stoeien staan nog klaar. Heel teleurstellend, allemaal.”

De keuken van kasteel De Wittenburg in Wassenaar kan de koks en de bediening weer afzeggen. Hier zou de zogenoemde contraprestatie plaatsvinden, wat betekent dat de Indonesische president in het kasteel op zijn beurt koningin Beatrix had uitgenodigd. Morgen hoeven prinses Margriet en prof. mr. Pieter van Vollenhoven niet meer naar de Universiteit van Wageningen. „Het is niet zo hoffelijk, allemaal”, zegt het universiteitsbestuur sip.

BelCompany Verstaat je als geen ander

Hoe weet ik zeker dat ik het beste toestel krijg?

ING RETAIL JAARPRIJS PUBLIEKSPRIJS 2010 telecom

DE TELEGRAAF

Hou 't KORT
Bert Dijkstra

Kraák

Logisch dat Ajacied Oleguer demonstreert vóór 't krakerstuij van Amsterdam. Die Spanjaard strijkt hier meer dan een miljoen euro per jaar op zonder daarvoor iets noemenswaardigs te doen en dat past qua mentaliteit prima bij dat plunderende gajes.

Wie als voetbalgastarbeider geen deuk in een pakje boter trapt, heeft uiteraard alle recht om tegen de samenleving te schoppen. Opbouwend een ramp, die jongen, zeggen de kenners. Dan missta je inderdaad niet tussen sloopgrage krakers. Thuis in Spanje al eens opgepakt vanwege links knokken met de politie, waarvoor de rechtbank in Sabadell drie jaar gevangenisstraf eiste, dus ga je als grootste miskoop aller tijden in Moku de straat op voor nog meer gebalde vuisten. Energie genoeg, na al dat bankzitten.

En toch... Dat demonstreernde schorremorrie had beter nog een andere voetballer kunnen contracteren. Eentje die wel wat tijd over heeft nu Bert van Marwijk hem de deur uit heeft geschopt.

Nigel de Jong... Voor al uw gekraakte ledematen.

STOP met te veel betalen.

Honderden gezinnen stappen dagelijks over.

Ik zeg doen.

Nederlandse Energie Maatschappij

Bel gratis 0800-4664 nederlاندenenergie.nl